

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს			
თვე	მან.	კ	მან.
12	10	8	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცხადვე ნომერი — ერთი შუკრი

ივერი

1877—1892

ს ა ზ ე ლ ი ტ ი კ ა და ს ა ლ ი ტ ე რ ა ტ ი ყ რ ა ვ ა ზ ე თ ი

1877—1892

თანამოსამსახურნი და ამხანაგი კავკასიის სამოქალაქო უწყების სამკურნალო გამგეობის მუდმივ წევრის ექიმ **მედიკოსი მის მარბინკისა**, რომელიც ვარდაიკვალა სპარსეთში, ქალაქ მენზინას ახლოს, 11 ივლისს ამა წლისას, სობოვან ყველას, ვისაც სურს პატრი სტეს განსწავლულის სტენგას, მოპობანდენ პანაშვიდზე დასაწერებლად ტფილისის მიხეობის სამკურნალოს ეკლესიაში 12 საათზედ, კვირას, 26 ივლისს.

სასწავლებელი და პანსიონი ჯორჯიკიასი

(ქუთაისში)

გიმნაზიის, პროგნაზიის, რეალურ და სხვა სასწავლებლების პირველ და მოსამზადებელ კლასში მომზადებისათვის იღებს სამსახურს მანუის თათბირი. პანსიონერებს შენახვისა და სწავლისათვის გადასდებიან ფულით 180 მან. სასწავლებლის პანსიონში შეუძლიანთ იქონიონ ბინა და სწავლაში დახმარება გიმნაზიის და პროგნაზიის მოსწავლეთა. მეორე, მესამე და სხვა კლასებში მომზადებისათვის მესამე იღებს. ვისაც პანსიონში შეიღოს მიზარება ან დატოვება უნდა, საქირა ოც ავესტოდან პირველ სექტემბრამდე შეგვატყობინოს (ტფილისის ქუჩა, საკუთარ სახლში).

ერობის კაცი დატრილდება, მაშინ ადგილი აღარ ექნება შიშსა და ზარს, რომელიც ასე დამღუბვლია ხოლერის დროს.

რომ ჩვენს რეგეში არაფერია უწყვეტობრივო, ეს მაგალითებითაც სწავს. 1880 წელს ტფილისის დასახლებულნი მოხელენი ყველა მოაწილოვანს იღებდა კალისის გასაწვევად. საფულეში იმათ კომიტეტები დაარსეს, ადგილობრივ მკვიდრ იწვევდნენ საბრძოლველად, მათის ხელმძღვანელობით ქალი და კაცი შრომას არა ჰყოვედია და საქმეც გაკეთდა. რასაკვირველია, ხოლერასთან ბრძოლა და კალისთან ერთი და იგივე არ არის, მაგრამ დარჩება, სასწავლო ღონისძიებთა მიღება, ხელმძღვანელობა საქმის თამაშად და ავლილად შეუძლიანთ ზემოდ დასახლებულ მოხელეთა და ესეც დიდი ღვაწლი წყალობა იქნება სოფლისათვის, რომელსაც შიშისაგან ლამის თავი სასოწარკვეთილებს მისცეს.

მკირედი ხარჯი, რომელიც საქირა იქნება მთავრობის მოხელეთა გასაზავნად, სახეში არ არის მისაღები. ესლანდელი დახარჯული ასიორასი თუმანი მილიონს შეგვეცინებდნენ? თუ სოფელი გავიარებდა, ხალხი გაიოლიტება, სახელმწიფოს არსებობაც განუღლებდა. სწორად ესა ჰქონდა სახეში უფალსის მიზანობას, როდესაც რუსეთში დასმულ ხალხს გამოსაკვება ორას მილიონამდე ფული გილიო და იმ წილს უტყველია ამოდენს შემოსავლსაც მოაკლდა.

გავაზნა დასახლებულ მოხელეთა იმითა კიდევ კარგი, რომ ბნ-ს გუბერნატორს გაუფრთხილება სასოფლო საქმეთა მართვა ამისთანა ძნელს დროს, გაუფრთხილება იმითა რომ აღმასრულებელი განვიტარებულნი უმეტესად კაცნი ყოველდა სოფელი და არა უტყვი და გონებადასულინი მამასხილები.

ა. ფრონელი

ოფიციალური ცნობანი ხოლერის შესახებ.

ტფილისის სამხედრო სამკურნალოში 22 ივლისს ავად იყო 21 კაცი. იმავ დღეს მიიყვანეს 5, გარდაიცვალა 1. 23 ივლისს ამ სამკურნალოში იყო 25 ავადმყოფი.

ტფილისის მიხეობის საავადმყოფოში 24 ივლისს დილით იყო ავადმყოფი 5 კაცი და 4 დღეაკაცი. ამ დღეს მიიყვანეს 4 კაცი: ბერკა ლეიზოვიჩი (3 ნაწ., იარმუკა, გამპაროვის სახლი), სანდრა ფულაურიშვილი (9 ნაწ., სემიონოვის ქუჩა, სახლი ბერაქისი), მინას ავეტიცხია (5 ნაწ., ფოხანის ქუჩა, სახლი № 5 — საეკერა შემთხვევა) და საეკეთილდგან მოყვანილი, სულით ავადმყოფი ისან ოლმუნსკი. გარდაიცვალა 1 ივანეს ერთი ქალიც — ზინაიდა სუ-

დაკოვისა (1 ნაწ., ოლგას საბებო ინსტიტუტი). დილით 26 ივლისს იყო 9 კაცი და 4 დღეაკაცი.

ავად დახდნენ და შინა სწავლობენ: 22 ივლისს — ევატერინე ოქროვესა, 71 წლისა (5 ნაწ., სიონის ქუჩა, № 16); 24 ივლისს — მარია ხენატურის ასული ტერ-აუთინოვისა, 60 წლისა (7 ნაწ., ოპსერვატორიის ქუჩა, სახ. № 12), რომელიც იმავ დღესვე გარდაიცვალა; 25 ივლისს — მნაკან ავეტიცხია (საეკერა ავადმყოფი). 22 ივლისს რკინის გზის ბარაკებში გაგზავნეს მთელენი, 19 წლისა, რომელიც სიხვობად რკინის გზის ლიანდაგს იქედან, მიშელოვსკის სახლში.

გარდაიცვალნენ: საბებო ინსტიტუტში 24 ივლისს თამარა შახოვისა (9 ნაწ., მიხ. ქუჩ., თამაშოვის სახ.); 22 ივლისს მარია სკაკოვი, რომელიც შინა სწავლობდნენ. კარვად გახდა სოფლი კოდაკოვისა, რომელსაც შინვე სწავლობდნენ.

გორის მაზრის უფროსი იუწყება: გორში კვლავ ავად ვახდნენ: ხორატი ტიტიანაშვილი, შაქრა გიორგოშვილი, ისაკიამიციოვი, ალექსანდრე ანანოვი და იაკობ დეგუტატოვი; გარდაიცვალნენ: ნუშო საყვარელიძე, ელისაბედ სააკოვისა და ისაკი მამაციოვი. 17 ივლისიდან სოფ. მევერისში ავად ვახდა 1, გარდაიცვალა 1; სოფ. ანეწეში ავად ვახდა 15, გარდაიცვალა 9; სოფ. დანაში ავად ვახდა 3, გარდაიცვალა 1; სოფ. ხეიში ავად ვახდა 5, გარდაიცვალა 1; სოფ. ხელქუტელში ავად ვახდა 10, გარდაიცვალა 6; სოფ. ტრინისში ავად ვახდა 4, გარდაიცვალა 1; სოფ. ატენში ავად ვახდა 1; სოფ. მაწულეთში ავად ვახდა 1; სოფ. კისისხევში ავად ვახდა 1; სოფ. ხაშურში ავად ვახდა 1; სოფ. სანგში გარდაიცვალა 3. სოფ. ცხინვალში საზოგადოების ხარჯით გამართული ბარაკი 10 კაცის საწოლით და ქეშია დაქირავებული.

ქალ. ახალქალაქში 24 ივლისს ავად ვახდა 2 მისული მგზავრი. ბორჩალოს მაზრის უფროსი იუწყება, რომ ჩემი თანაშემწე აფხაზი ხოლერით ავად ვახდა.

დუშეთის მაზრის უფროსი იუწყება: სოფ. შაგორისში პირველი შემთხვევა ხოლერით ავად ვახდა ივლის 18 ივლისს იყო, ავად ვახდა ერთი ქერივი დედაკაცი, რომელსაც ერთის მგზავრ ავადმყოფისათვის წყალი დაეღვინებინა და სენი გადასდებოდა.

19 და 20 ივლისს ამ სოფელში უკვე 17 ავადმყოფი იყო ხოლერით და ამათში 13 გარდაიცვალა, 22 ივლისს კვლავ ავად ვახდა 4 კაცი.

ასალი ამბავი

* ჩვენ მივიღეთ ორი მანათი კიდევ ივანე და ქეთევან ფიცხელათაგან სასარგებლოდ ხოლერით და-

სარალებულ სოფლის დარბ ხალხისა. ამ ფულისა გეჭრან დაღმდეგ 338 მ. 50 კ. ამაინად შესდგა 340 მ. 50 კ.

* * ქუთაისის გუბერნატორი იუწყება: 21 ივლისს ქუთაისში კიდევ ავად ვახდა 5, გარდაიცვალა 1, ავად არის 7; სამკურნალოს გარემო ავად არის 1; ფოთში ავად ვახდა და გარდაიცვალა კიდევ 1; სამკურნალოში ავად არის 12, სამკურნალოს გარემო 1.

* * ბაქოს გუბერნატორი იუწყება: 21 ივლისს ბაქოს სამკურნალოში მიიყვანეს 6, გარდაიცვალა 2, მორჩა, 2 ავად არის 51; სამკურნალოს გარემო გარდაიცვალა 5, ბაქოს გუბერნაიაში ავად ვახდა 136, გარდაიცვალა 83, მორჩა 37, ავად არის 295; სამხედრო ლაზარეთში ავად არის 29, საპატიმროში ავად არის 10, გარდაიცვალა 6, მორჩა 4, ავად არის 9.

* * ვანჯის გუბერნატორი იუწყება: 20 ივლისს მიფის გუბერნაიაში ხოლერით ავად ვახდა 170, გარდაიცვალა 163, მორჩა 93, მიფის გუბერნაიაში ავად არის 236.

* * დაღესტნის გუბერნატორი იუწყება: 21 ივლისს დაღესტნის მიფის ოლქში ავად ვახდა 553, გარდაიცვალა 277, მორჩა 155; ავად არის: შურაში 7, პეტრავსკში 60, დარუბანდში 34. ოლქებში 1051.

* * ყარსის გუბერნატორი იუწყება: ბაშურავში 15 ხოლერით ავადმყოფი იყო, ამათში გარდაიცვალა 4, მორჩა 7, კიდევ ავად ვახდა 21, ავად არის 25; სოფ. თენისში ავად ვახდა ხოლერით 4, გარდაიცვალა 1.

* * სტავროპოლის გუბერნატორი იუწყება: ალექსანდროვსკის მაზრაში ავად ვახდა 190, გარდაიცვალა 64, ნოვოგორიოვსკის მაზრაში ავად ვახდა 226, გარდაიცვალა 129, მორჩა 30; სოფ. მედეგონსკიში ავად ვახდა 61, გარდაიცვალა 34.

* * როგორც შევიკეთე, ტფილისისა და მისის მაზრის სამხედრო-ბაში განუზრახავთ ხელის-მოწერა გამართონ თავიანთ შორის, შევარდონ ფული და გარდაცვლილთა მკაცრი არჩინებდნენ ძველი აუგონ.

* * საერო განათლების მინისტრის მოხსენების გამო ხელმწიფე იმპერატორმა ბრძანა, გამოეცხადოს უმაღლესი მაღლობა პრინციპის არტეწე წყარისთვის, ტფილისის საპატო-მოქალაქის ივანე ემილიო და ბაქოს 1 გილიდის ვაქარს მიხეილ ადამიანს, რომელთაც თავისი წვლილი არ დაიშურეს და ადგილი და ფული შესწირეს ტფილისის მეორე გიმნაზიისათვის ახალშენობის ასაგებად.

* ამირ-კავკასიის რკინის გზის მმართველობა აცხადებს.

სასანიტარო კომისიის გარდაწყვეტილებებისამებრ, 24 ივლისიდან უკვე ყოფილივე რკინის გზის მატარებელი მომავალი მგზავნი მოვალეობა მატარებლის წამოსვლამდე 2 საათით ადრე მივიღეს ფოთის სადგურზე, რათა იქ სადგურზევეც წამოვლინებული აპკურნი მგზავრები და ნივთები უმისოდ არც ერთს მგზავრს არ მიიღებენ მატარებელზე.

* კავკასიის ქვეითა ჯარის პოლკში, რომელიც ავღანის იქით იყო დაბანაკებული, ხოლმე ძლიერ გავრცელდა. ამჟამად პოლკის ბანაკის მახლობლად დაბანაკებული მინგრეული საგრენადრო და გორის სათადარიგო პოლკი და, რადგანაც ძლიერ საშიში იყო, რომ ხოლმე ამ პოლკების ჯარის კაცთა ვადიდებოდა, ამიტომ კავკასიის პოლკი გადაიყვანეს მანაკად ვერაზე, იმ ადგილას, სადა ვერის წყალი მტკვარს ერთვის. იმ ადგილას, სადა ეს პოლკი მანაკად იდგა, დღემდეცაა მოახდინეს.

* აღქმანდრე ვაზაშვილი, რომელიც 22 ივლისს კოჯრის გზაზე გადავიდა ეტლიდან, იმდენ დღეს გარდაიცვალა მიხეილის სამკურნალოში.

* სომეხთა საქველმოქმედო საზოგადოების კრებამ 23 ივლისს გარდასწყვიტა, ანუ განაწილდა 5,000 მან., იმდენ საზოგადოების მიერ გადღებულ ხოლმეის წინააღმდეგ საბრძოლველად: ქალაქ არაგვისს—1,000 მან., შუშასა და ნახჭევანს 400 მ. თითო ქალაქი. ერევანს, ახალციხეს, გორს, ნოვოზაბოტს, ყაზბანს, ყარსს, ვაგარშაპატს, დარუბანს, ახალქალაქს, თელავს, გუმბაზს, არდაბანს და ნუხას—200 მ. თითო ქალაქს. დანარჩენი 600 მ. დაიხარჯება ტფილისში, თუ საქარო იქნება. ქ. არაგვისში ძლიერ გავრცელდა ხოლმე. ამის გამო იქ ეხლავდნენ ვაგაშაი 1,000 მანათი.

* ამ წლის გასულს მოსკოვის საიმპერატორო საარხეოლოგია საზოგადოების განზრახვა აქვს დაარსოს სტამბოლში ინსტიტუტი აღმოაჩინოს შესასწავლად.

* დილოში: რამდენიმე კაცი გინდა იყოს. ხალხი შეშინდა და ტყეში გაიხიზნა. ტყეშიც ვერ დაიგროვებდა იქედანაც ამ დღეებში რამდენიმე ავადყოფი ჩამოკეცნეს სოფლად. სამის დღის წინადაცვალეული ხოლმეის ჯერაც არ დაუსრულავით. ექმს ელიან ვითომ. სოფელმა ფული გამოიღო, წამლები იყიდეს და სოფლის კარცლორიაში აწყვია. სანამ ექმის არ მოვა, ვერაფერს მივცემო, ამბობს მამასახლისი. დილოში წყალი არ უვარგა. ავადყოფიანთა უფრო ზემო-უბანშია, ვიდრე ქვემო-ბოში.

* ქაჩელი (გორის მხარე): აქ ამ ეამდ ირინა თავი ხოლმეის მსგავსმა ავადყოფილმა. აკერ ეს შვიდი სულ გინდობდა ავად და, მაღლობა დივანის, ისე მაღალ რჩებოდა. ავად უკბოდა ხედიან, მაშინვე პირიდან და ტანადან საქმობა უვარგებოდა ხოლმე. ზოგს ბარტა მუცლის გლეჯა ჰყვება. კარგი იქნება, რომ ექმის

დავებდადეს და შეამოწმებდეს ავადყოფილს.

აქ არიან ამორჩეული გლეხთა შორის სანიტარები, რომელნიც ცდილობენ უსუფთავება მოსპონ: ავადყოფილებზე ვხუხებს და ავადყოფილებს საქონლის პატრეს სოფელ გარედ.

19 ივლისს ქაულის მრევლის მკვლელობა შემდეგ, წირვისა, გადინაღეს სამადრიგო პრაკოლისი. ბლოკინმა მლ. ნიკოლოზ მსკველამდე წარსთქვა სიტყვა საზარეველს სენეს შესახებ. პრაკოლისის შემდეგ ლიტანიით შემოუარეს სოფელს და აიხუმის წყლით ასხურებდნენ ოთხ-უთხივ. მთელი სოფელი, თავმდნი, გლეხნი, მისდებოდნენ უკან დახლებს. ქალები ფეხშიველი იყენებდნენ და ევედრებოდნენ ღმერთს, გადავარჩინე ამ განსაცდელსო.

* სოფ. მარტყოფი (ტფილისის მხარე): თუქცა აქაურებს წყლის მტკვარს მოსავალი მოუფრადო, მაგრამ მინც გარბილი არიან ვაცხარებული ლეწვაში და ხოლმე და მის დასახვედრად მხადებე-კი თითქმის სრულიად გადავიწყდათ. მაგრამ აქაური სანიტარებე-კი ჯერ კიდევ ფხიზლად არიან და რაც-კი შეუძლიათ, აფხიზლებენ შრომაში გაართულს გლეხ-კაცს. მარტყოფში ჯერ-ჯერობით, ღეთის მადლით, მშვიდობიანობა და ხოლმეის ხსენება არ არის, თუმცა ახლო-მახლო სოფლებიდან იმისი, რომ იქ უკვე შებრუნდა ხოლმე და ძლიერაც შეუშინებია ისტაც შეშინებული გლეხ-კაცობა. ზარალი-კი ბევრი არა მოუტანია-არ.

ამ ეამდ, ხოლმეის მოლოდინის მიუხედავად, მარტყოფი სრულიად გამოიკვალა და ცალკეადაც; ის კორობაც და ტყე-მორწმუნებანი ექიმებისა და საზოგადოდ მკურნალების შესახებ, რომელიც საზოგადოდ გავრცელებულია ამ ეამდ ჩველს მდებარე ხალხში, აქ ზოგიერთა მკოდნეთა და სამღვდელთა დარიგების მეუხებით თითქმის სრულიად მოსპობა და ხალხმა იგრძნო, რა საშიში და საზარალია ამ დროს ამოდნა სოფლის უქეპოდ და უწყალოდ ყურება. ამ ახრით გაიძარა ხელის-მოწყობა და იკრიბება ფული ფერშლისა და საქარო წამლებისათვის.

არ შემიძლიან აქ არ აღვნიშნო შემდეგ ფრიად საწყურარო გარემოება. სოფ. მარტყოფი თითქმის ყოველისფრით შეშინებულია და მხოლოდ ერთი ნაკლდევენება — უწყალობა აქვს. აქ წყალი ძლიერ ცოტა არის, როგორც ვენახებს სარწყავად, აგრეთვე სასმელადაც. მიუღეს მარტყოფში თითქმის ერთად-ერთი კარგი სასმელი წყაროა, რომელიც ერთის აქაურის თავადიშვილის, ხ—შვილის, ოჯახის მამულში გამოიღეს. გზამდე გაქრებულს დროში იდროვა ამ ოჯახშიც, შვიკრა ეს წყარო და დაუწყა წყალს ყიდდა ფულზედ, კვერცხებზედ და სხვ. ვისაც შეუძლიან, მიიქვს ეს სასყიდელი და ჰკიდებლობს წინად წყალს, ხოლო ვისაც არაფერი არა მოეპოვებარა, მოკლებულია წინად წყლის მისს და სვამს საზარალი დაგებულს და მღერი წყალს.

* სოფ. კუჯანს: საითაც-კი მიიხედავთ, ქალაქებში თუ დაბა-სო-

ფლებში, ყველგან დიდს გულ-მოღვინებით ემხადებიან, ხოლმეის გაწმენდილ — გასუფთავებულნი დაუხლებდნენ. ცხადია, რომ სისუფთავე, თუ სულ არა; ნახევრად მინც ასუფრად და ისე საშიშრად ავირ ხელს ამ სენს. ყველგან შემდგარან სანიტარია დასნი და ქვეყანას გულ-მოღვინედ ემსახურებთან: ასუფთავებინებენ კარ-მამდმოს და ყოველ სინძმურეს, რაც-კი ხელს უნაზავს ხოლმეის გავრცელებას. დიად, ყველგან, დიდი თუ პატარა, ირგვლია თავის დღეგრძელობის დასაცელოდ და იმედოვნა, რომ შესაფერ სარგებლობასაც მოუტანს ეს გარჯა. ჩვენს სოფელშიც სინძინგს და ხელსაც არა სძრავს, რომ დაბინძურებული კარ-მიდამო გასუფთავოს. სანიტარადი და დამოკლებული სოფ. კულაშამდე ღრმა თხირობაა გაკეთებული. დღეს შიგ დამალო, ყვითელი, ლეყვისანი წყალი და ზაშავეს აქაურობას. არა-ერთ ყურადღებს არ აქვს. ხოლმეის თითონ ეს დამალო წყალი გააბნეს, იმ ნაირ, მდგომარეობაშია აქაურობა. სანიტარია, კულაში, დან-რი და ცემული ადგილებია, ნიადაგი ნოტიოა, ჰაერი მძიმეა და ამიტომ ცოცხ-ცხელებაც უნაია ამ სოფლებში. მით უმეტეს აქაურ მკვიდროს მპარებთ მძიან იმეცდინონ, რომ ხოლმეის ფეხი არ მოიკიდოს, მაგრამ ისევე სულ სხვაფრედ ირგვინან. შუა სტრეფში, საცა პატარა ზაზარია გაწმენდილი, საშინოდ უსუფთავობაა. უმეტესი ნაწილი ვაჭრთა ურებიან. სანიტარდის ბოქალური რომ უკრად-ლებს მოგაქცევედს და დაავლებდს აქაურ მკვიდრო თავიანთ ადგილებს და არხების დასუფთავებს, სწორედ სამაღლა საქმეს იზამს. იმედია, რომ არ დაგვტოვებს უყურადღებოდ.

* ვაზეთს „Кавказь“-ს დღეებში ამკობდნენ გორიდან: დღეს გორში მოპობდნენ და ტფილისის გუბერნატორი თავ. შერაიშიც. გუბერნატორის სადგურზედ მახრის უფროსი დაუხედა, ქალაქშიც გორის მოურავი. მ-მა გუბერნატორმა დააივლიერა ხოლმეისათა სამკურნალო და აგრეთვე სასტუმროც ინახული ხოლმეისანი ავადყოფიანი და ნუგეში სცა. თავ. შერაიშიც დარგებაც მოგვიცა, თუ როგორ უნდა ევბრძოლოთ ხოლმეისს.

* ვაზეთ „Касий“-ს სწერენ ყუბიდგან, რომ ხოლმეის განდა ყუბას მახრის მთიან ადგილებში-კი, რომელიც თითქმის 6,000 ფუთის სიზავლებზედ. ექვი არარის, რომ ამ ადგილებში ხოლმეის ბარიდან გაღებულია.

* ვაზეთ „Нов. Время“ იუწყება: მე-55 ტორის შინაგან 1 სექსლის 200,000 მან. მოგება ხედა ქ. ვოლოდის გორის მცხოვრებს, ლეწმანდრე მოსარბოვს, ხოლო 40,000 მანათის მოგება-კი შეხებდრია უსმინის მახრის მცხოვრებს თევზორე კასნოვის ბილეთს.

* ვაზეთს „Нов. Обоз.“ შეუტყვი, რომ მომავალ ზამთარს მოსკოვში გამოვა „სოციალური თხზულებათა კრებული“ რუსულს ენაზედ. კრებულში დაბეჭდილი იქნება: *XIX საუკუნის სომხურ ლიტერატურის მიმოხილვა, *სომხურ ნათარგმ-

ლიტერატურის მიმოხილვა. *კრებულის I ტომში დაბეჭდილი იქნება თხზულებანი: ამოვიანცისა, პატკანია-ნისა და რაფეისა. მე-II ტომში — ალიანისა, პროშინისა, შირაზხანდისა, პარონანისა და სხვ. კრებული დაბეჭდება მოსკოვის უნივერსიტეტის პროფესორის ა. ნ. ვესლოვსკის რედაქტორობით.

* იმდენ ვაზეთს სწერენ ქუთაისიდან: ამ ეამდ ქუთაისში დიდი მიუტან-მოუტანა იმის გამო, რომ ორმა ქალაქის მკურნალმა უარი სთქვეს ხოლმეის ავადყოფიან წასვლაზედ. ქუთაისში სამი საქალაქო მკურნალნი: ბანი ძნელამე, ნალირამე და ჯინო-რამე. ბანი ძნელამე ხოლმეისათა სამკურნალოებს განაგებს, დანარჩენი ორი მკურნალი თავიანთ სახლებში დარჩენილი ავადყოფიან სწამლობენ და სახლებში დღემდეცაა ახდენენ. თუქცა მკურნალი კეთილ-სინდისი და გულ-მოღვინედ ასრულებენ თავის მოვალეობას და ხალხიც ძლიერ მადლიერია ამათ, მაგრამ მოხდება ხოლმე, რომ საქარო ავადყოფილ სხვა კერძო მკურნალიც დაეხმაროს ხოლმე. ამ დღეებში მავალითა კულუში მოიქცა პოლიციის ბოქალური, რომელიც მკურნალს ეყვება და ხოლმეის ავადყოფიან წასვლანდა. კულუში ორი, მიუღეს ქუთაისში ცნობილი, მკურნალი იყო და ქალმდის თამაშობას შეეცდინენ. წარმოიდგინეთ კულუში მოყო საზოგადოების განკეთებრება, როცა ორივე მკურნალმა ერთხმად განაცხადეს, ხოლმეის ავადყოფიან არ წამოვიდნენ. ერთი იმითი ასაბუთება წაუსვლელობას, რომ მეშინიან, ხოლმეის ამ დაწესებულების მიზეზით არ გადავიდოს, რომლის გამოც ვაზეთს ვაჭრები, მემორე კიდევ იმითი, რომ ცოლ-შვილი მუცს, მეშინიან ხოლმეის არ გადავიდნო. შეუძლებელია, ამ საქმის დაუფრადებოდ დატყუება. ვანა მკურნალს რამე უფლება აქვს, უარი სთქვას ავადყოფიან წამლობაზედ. ეს სულ ერთია, რომ ჯარის-კაცმა იმ-ში ვასვლის უარი განაცხადოს!

რადგანც ხოლმეის ქუთაისში უკვე გავრცელდა, ურიგო არ იქნება, ვის-ც ჯერ არა, ვაჭარებულმა მოახდინოს, რომ აფთაქის პატრონებმა ურცებებოდ ჰკიდონ სულემა, რომელიც, როგორც ვიცით, საუკეთესო სადებინფექტოა წამალია.

* სიღნაღიდან სწერენ ვაზეთს „Нос. 0603.“-ს დედოფლის წყაროსთან იწვის შირაქის ველი, სახლები და პურისა და თივის ძნელები. 200 სახლამდე გაიბეზრა. ცეცხლის ვასაქრობად 20 ივლისს ევე-მგზავრა მახრის უფროსი და ბოქალური, ამდენ დღეს ვაგაზენს ორი ათასი კაცი ცეცხლის ვასაქრობად. ზარალი ძლიერ დიდია.

* იგივე ვაზეთი სწერს: არც ერთს ზაფხულს არა ყოფილა ტფილისის მიხეილის სამკურნალოში ისე ცოტა ავადყოფი, როგორც ამ ზამთრულს. ორ თვეშიც ამ მკურნალოში ხოლმეისანგებით ავადყოფი იყო სულ 100 კაცი; შარშან-კი და წინა წლებში 150—170 ავადყოფილ და ნაკლები არა ყოფილა.

* ვაზეთს „Касий“-ს სწერენ: ნუხაში გარდაიცვალა ხოლმეისი მკურნალი სარაჯიშვილი.

* 24 ივლისს პირველ გინანობის ქებაზედ მღვ. ტერენსის ტრ-მარსკლანდის სახლში იზივნეს მღვდელი, სამსახურს ვაჭრე მკურნე ვარის-კაცი 61 წლის ლუკა ხელიაკოვი. ექიმმა მანუელანცმა განიხილა მკურნალობა და სთქვა რომ ხელიაკოვი გულდასაღებელია.

* ამდენ დღეს ავალის ქებაზედ ვაჭრის სე-ბლორავის სახლის საბრძოლველთათვის მიწის თხრის დროს ჩამოქცა შუა ალავის ხლე-სთვის სახლი, უმეტრებმა არა მოშინდარა-რა.

ნ ს ს ა

იმის, თუ რამდენი ვაჭარა ხოლმეის ავად და რამდენი გარდაიცვალა ტფილისში 16 ივლისიდან 22 ივლისამდე (შეკრებილი ოფიციალური ცნობით).

მიხეილის სამკურნალოში ავად იყო 34, კიდევ ავად ვახდა 27, გარდაიცვალა 19, მორჩა 31, ავად არი 11. სამხედრო სამკურნალოში 20 ივლისიდან ავად იყო 13, კიდევ ავად ვახდა 19, გარდაიცვალა 4, მორჩა 25.

მამდინათა სამკურნალოში ავად იყო 3, კიდევ ავად ვახდა 3, გარდაიცვალა 4, მორჩა 1, დარჩა 4.

სულ სამკურნალოებში ავად იყო 53, კიდევ ავად ვახდა 50, გარდაიცვალა 26, მორჩა 36, დარჩა 41. თავიანთ სახლებში ავად იყო 1, კიდევ ვახდა ავად 2, გარდაიცვალა 8. ერთის კერის განკურნება ავად ვახდა 71, გარდაიცვალა 34. ხოლმეის გაჩერდნენ, ე. ი. 11 ივნისიდან 22 ივლისამდე, სულ ავად იყო 318, გარდაიცვალა 147.

მიამარობის განკარგულებანი

ტფილისის სააქურაო სასწავლებელში მყოფი ვაჭარისა დიდებულები ჩარჩხელ ექსა მქემეტე ლავა-გრჩხელანს კრქვისს ზალავს.

დასახელები იქნა სამსუხრუჯანს ვა-ზატანი თავ. რუსიშვილი, ზაზალოვა-სხეიას ჩახით, პანსათი და მქედართა.

მითის მანამად ჩვეულების გამო.

ამ გაქრებულ მდგომარეობის გამო, სულთა და გულთა ესთხოვეთების ვაზეთის შემწეობით, ვისც რიგია, ყურადღება მიიქცინოს ერთს მტად ცუდს ჩვეულებას, რომელიც ყოველ დღე-კი ამაღლად გადკეცულია და რომელიც მტად მანებელია ყოველთვის და ათასჯერ მტად-კიდევ უფრო ცხლა. საქმე შეეხება იმ არა სანატრულს ჩვეულებას, რომელიც ყოველს ქართლის სოფელში იციან. ვაზეთისა და მდგომარეობაზე ყოველს დღესს ვნახავ ათობით და ოკობით ჩამბაღს ლოგინებს მდინარე რუგენში, განურჩევლად იმისა, საღის საწოლია იგი, თუ ავადყოფილისა; ალბობენ აგრეთვე ფრინველის განავალით გაზთხულის საბუდარ კალათებს; ვნახავთ, რომ საცა საქონელი წეის წყალში, იმის ძირზედ ასებენ სასმელად წყალს, ან საცა ნაზარის-განა ამღვრულია. გაწმენით ხომ თავის დღეში არ გაწმენილა ეს რუგენი, ამიტომ სენს წლითი-წლიობამდე ამმაღლ რამე-რამეების წვენსა. ამას ის არიან შეგუდები, რომ ვერ-კი უგრძნებიათ, თუ რამე ური-გობა და მანებლობა შეიძლება ამითი. სამუხარად ესევე უტყვიან ამ

ამხვს სოფლის მოწინავესაზოგადოება: საძლევლონი და თავად ახანაურნი. ზნობრე მოვალე ყოველი ცოტად მანქნ მესმენილი აღმანი, თელი აზილის იმთ, ვინც დასდომია ამ არა-სანატრულ გზა-კვალს თავის სიკოცხლის დამხობისს. როგორც მეცნიერება აბტკიცებს, თუ მართლა წყალი მიზგი ხოლერის გავრცელების, მაშ რა ღდე უნდა დადგეს იმ სოფლებსა, სადაც ესეთის წყლით იკვებებიან, თუ რომ ამ წყულმა სენმა შესდგა იქ ფეხი.

კარგი იქნება მართის ექიმებმა (თუ ხსოვან არა მლატატობს, ჯერ არა ყოფილა ცნობა რომელსამე გაზეთში, რომ მართის ექიმს სადმე თავი შეეცოკოს სოფლების დაღლით და შესაფერის დარჩენისა და წესის მიცემით; თუ რამე კიდებდა, მხოლოდ აღმინისტრაციის განკარგულებით კეთდება) დაიარონ ყველა სოფლებში და სხვა დარჩენიანს ჩააგონონ მანებლობა ამ მოშაშაშლის წყლის სისას, აუკრძალონ უგუნური ჩვეულებები—ჩაბობა სასმელ წყლის რუებში ლოგინებისა და სხვა მოშაშაშლის რამეებისა. თოვეში ერთხელ მანქნე გააწმენდინონ რუები სოფლის თავიდან მოღობდე. საქონელი არ ჩაყრივიონ ამ რუებში, არც აბანაკებიანონ.

თუ მოინდომებენ, ყველს შეუძლიან ქოდალოს ბოკაულის ლელო ანდრონიკაშვილისებური დაუღალავი შრომა. თუ ეს ყველგანა შრომობს და ყველას დროს ერთ გვარად, სხვებმა ამ გაკვირებებში მიიკ გამოიჩინონ მისი უნარი.

მ. დ. ხ — შვილი

დაბა რ სოფელი

(მოწერილი ამბავი)

სოფ. ჯიშითი, 16 აგვისტო (სიღნაღის მარა): ვიცო, მკითხველი, თავი მოწყენილი გაქვს პროკლეიტობიდან გამოგზავნილის კორესპონდენტობით, სადაც სოფელი კორესპონდენტი იცის, იცის და სკოლის გამართვის შესახებ ჩამოგდებს ლაპარაკს, მაგრამ მე გთხოვ, კიდევ იქონია მეტი მოთმინება და სულად გრძელდება და ერთხელ კიდევ შეიწყუნებ თავი და შეიკარ შეიღობიანებულის მგზავრის ამბის წაითხვით. მაშ რა გნათ? როცა გეწიან და გვეწერიან, უფუხარია, ვიტანჯებით შიმშილით და წყურვილითა და ვერაფერი ავლავამკვს და პირში ბურთის ვერ ჩაგვრის, რომ ნუ იტყვიან გვიანად და გვეწერიან. ჩვენ ჩვენსას არ მოვიშლით, რადგან ვიცით, რომ ეს ბუნების მოთხოვნილება თავის დროზე უნდა დავიკმაყოფილოთ, თორემ სასტიკი და შეუბრუნებელი სიცილით კარს მალე დაგვიკაუნებს. სწავლაც, წარბაშეკრებათი მკითხველი, ასეთი ბუნების მოთხოვნილება გახლავს; თუ თავის დროზე არ დავიკმაყოფილოთ, მაშინაც აუცილებელი სულიერი და ზეგობრივი სიცილით მოგველის, და ამ რი სიცილიში რომელია უფროაბესი, ამისი გარჩევა შენთვის მომინდვია.

ეს უხვიო წინასიტყვაობა ერთმან დასაფიქრებელმა შემთხვევამ ამტკიცებინა. ამ ორის წინა ჩვენს უბადრუტ სოფელს მოაზრებდა ემი-სკოპოსი ალავერდისა ბესარიონი, რომელმაც დარჩევა მისცა ხალხს და აუხსნა, თუ რამდენად საჭიროა მისთვის სასოფლო სკოლა და ან რა მიერცილი ხარჯი მოკლდება ამისთვის. აქ დასწრე სოფლებში თანხმობა გამოაცხადეს. მაშინ ეპისკოპოსმა უბრძანა, მომავალ წლისათვის, პირველი იანვარს მოემზადებინათ, ხელი მოეწერათ და წარედგინათ ბოკაულისათვის, რომელიც წარუდგენდა თითოთვე ეპისკოპოსს.

გაიგეს თუ არა სოფლის ყლაბიებმა ეს ამბავი, მაშინვე დაფატურდნენ. ეს გარემოება იმით სრულიად არ ეხებოდა. იფიქრეს: აქ მასწავლებელი მოვა, ის ნაწარმოი კაცი იქნება, ჩვენ ის არ მოვეცდებოდეს, კბილს გავიზრტავს, ყველში ჩაგვივადება, ჩვენს ბოროტებასა და ავკობას ამ ვაზეთით, ამ სხვა საშუალებით გამოავსკავებებს და მაშინ ჩვენ მღვრიე წყულში თოვს ვეღარ დავიჭერთ; ცხლად ყველაფერი ჩვენს ხელთ არის: სასოფლო პურის მალაზია—ჩვენს ხელშია, ფოშაღის ფულის განაწილება და აკრეფა—ჩვენს ხელშია, საზოგადო მამულების გაყოფა—ჩვენს ხელშია, ერთის სიტყვით, რაც კი არ სოფელს ან შემოსავალია აქვს, ან გასავალი, ეს ყველა ჩვენ გვეკუთვნება, ყველა ეს ჩვენს მუცელს ემსახურება, ჩვენს ჯიბეს ემატება. რად მოგახდინოთ ისე საქმე, რომ ეს ყველაფერი ჩვენ ხელიდან გამოგვეკალოს და ხელ-ცარიელები დავრჩეთ. გაძიერენ—გამოძიერენ მაცდურ მელისასივით და ხალხს ჩააგონეს, რომ სკოლის გახსნა ჩვენ დაგვეუფავსო, ისეც ბევრი ხარჯი გავდევსო, ახლო კიდეც ეგ რადაც სკოლის ხარჯია, ისიც დაგვამტება და სულთან-ხორკიანად დაგვადებებითა. ამ ორმა-სამმა გაიძიერა კაცმა ხალხი დაარწმუნა და სკოლის გახსნად უარი ათქვენიანა. „ჩვენში, ბატონო, არავინ არ გავხანის სკოლაში შეილას, სადა აქვს ჩვენს შვილებს დრო და მოკლეობა, რომ შეიღობიან სკოლაში. ჩვენ სკოლა არ გვიწოდია! ამ გვარად, საზოგადო სურვილის, მაგირი წარმოითქვა სურვილი სამი-თათის თავის ჯიბისათვის მოტრიალვ კაცისა და საქმე ჩაიშალა. საუბედურად, ამ დროს მეც იქ ვიყავი, მეტად მეწყინა და ესთქვი ჩემს გულში, ნუ თუ ამოდენა საზოგადოებაში ერთი-ორი კაცი მაინც არ აღმოჩნდა იმისთანა კუთის პატრონი, რომ ეთქვა: აბა, ბატონო, სწავლა ჩვენთვის საჭიროა, ჩვენ სკოლის ხარჯი არ დაგვეუფავსო, უკანასკნელს ხარხა-ახალუს გავიციდით და შეიღობეს-კი ვასწავლით! იქნება მართლა ხალხი ისეთს დაღუპვის გზაზედ აღდგეს, რომ ამ შემთხვევებულ უგუნურს დადგენილებას თანაუგრძობდეს? იქნება მართლა ხალხს არა აქვს დარჩენილი სურვილი? არა, ანაღილიად სულ სხვას ეხედვოთ. მაშ რით უნდა აიხსნას ის ვარემოება, რომ ახლა ჩვენს სოფელში, სადაც სკოლა არ არსებობს, ათობითა და ოცობით დასთალით ახალგაზდა ბიჭებს, მეძროხეებს, მეცხვარეებს და სხვა მწყემსთ, რომელთაც ქართული წერა-კითხვა თავის სურვილით და საკუთარის მუცლიანობით უსწავლიათ და სწავლობენ?

ამას წინადაც ტყუილ ვნახე ერთი ახალგაზდა ჩემდებრ-თავრამეტის წლის მეძროხე, რომელიც თავისი კვირიანურის ქვეყნითა და საუბრით გამაყიროვებ, „მეო“, მითხრა იმან: „ორ კვირა-

ზედ ვისწავლე ქართული ანბანიო, მაგონდა ადელი არაფერი ყოფილა, თუ-კი კაცმა გული დაუღლია და ეცადა; მე კიდევ ხუთ-ექვს ბიჭს ვასწავლე და ცხლა იმთა ქართული წერა-კითხვა ჩემზედ კარგად იციან, რომ ერთი სხვებისათვის უსწავლებიან და ცხლა ისეთს მწყემს ვერ ნახავ, რომ „ქადალი“ არ იცოდეს. ჩვენი უბედურება ისააო, დაუნება მწყემსებ, რომ საკითხავს წიგნებს ვერა ვშობლობთ; ამას წინადაც ჩვენს მეღუპეს დაარაბებზედ ჰქონდა გარკული ქართული ვაზეთი და სანამ მაშინ არ იყო ამომართა, არ მომცაო, ისიც ნახევი დარაბებზედ დარჩაო“. გავხევის ნავლელებიო ისეც თუ-სურს ქულის ყალბაში ჩვენს და კითხვლობდა. „ნეტავი ერთი ი ციფრები მასწავლოს ვინმეო და თუ გინდა ნახევიო ჩემ ძროხას იმას მივცემო“. ეს იმთა წარის გაბედულობითა, გულ-წრფელობითა და გულ-ნატყნობითა სთქვა, რომ ვიცო მის გარდაწმენტილებმა ექვს ვიცო შეიტანა. „ცუფრებიც ცოტა ვიციო, სთქვა ისეც დალონებულმა: წავიკითხა ამას რვათა ოთხობი-და-თორმეტსა, მაგრამ ამაზედ მეტი არ ვიციო, ესეც გაზეთზედ არ სწერია, იქიდან ვიციო“.

როცა მე დავეკვირდი ამ ბიჭის კვირიანურს სახეს, მის ვანერის მეტრებსა და მზარბეტსა, ვიფიქრე, ამ ბიჭს კლდეც ვერ გაუმტარებდა, თუ მოინდობდა, კლდეცა გარადგეს და სურვილს დაკმაყოფილებს-მეთქი, და არა წიგნს როგორ ვერ ისწავლიდა! ყველა მისი მოძრაობა ამტკიცებდა, რომ ის ბუნების შვილია, კვირიანი, ლალი, თავისეული და გამბედავი.

ამ ნიორი სურვილი ბევრს ახალგაზდა ბიჭს აქვს, მაგრამ სოფლის ყლაბიებს მათი სურვილი ფეხზედ კეილიათ.

დასარულ მივაქციე წერა-კითხვის საზოგადოების* ყურადღებას იმ გარემოებას, რომ კარეს იხამს იგი, თუ იავ ფსიან ქართულ საკითხავს ვიწარავს და სახელმძღვანელო „კოკოს“ გამოუგზავნის ამ ახალგაზდა ბიჭებს, რომელთაც დიდი სურვილი აქვთ ქართულის წერა-კითხვის ცოდნისა. ბერი მთავრი, რასკაციველია, იყლის და, ვინც ღარიბია, იმან უფასოდ რომ მიიღოს, ეს დიდი ზარალი არ იქნება საზოგადოებისათვის. თუ წერა-კითხვის საზოგადოება* ინებას წიგნების გამოგზავნას, შემდეგის ადრესით შეუძლიან გამოგზავნის: **Въ Сингапурѣ. Благочинному священнику О. Писифу Шишнѣву въ сел. Джимити.**

მე სრული იმედი მაქვს, რომ მამა ბლოგინი იღის თანაგრძნობით ოტიკირებს ამ შრომას და დიდად დაეაღებს ჩვენს სოფლის მოზარდს თანამა, რომელსაც ასე ეჭირებოდა თანაგრძნობად და გულმტკიცებულად ამახარებდა ამ ფრიალ საქმე სურვილისა და მოთხოვნილების განხორციელებასათვის.

ხიზარული

ხლოპარ სოფელ პაჩირში
(წერილი სიღნაღის მარხიდან)

14 ივლისს დილა აღრიანდა სოფ. ვაქირში გაისმა ხმა—გოგორი მკედელი უცებ გარდაიკვლია. გამოიყოთხეს მიზეზი და აღმოჩნდა, რომ პარ-

ლებინება და ფლარათობა ჰქონდა და ამ სენს მოვლო მისთვის ბოლო. ბევრი დარა იფიქრეს, სიცილით ხოლერას მიაწერეს და იმ წამსვე აცნობეს მართის უფროსს. უფროსი იმ ხანად შინ არა მანდებოდა, სხვა სოფლებში წამბანდებოდა იმისათვისათვის, თუ რამდენად სრულდება მისი განკარგულება სოფლების გასუფთავების შესახებ. უფროსის მაგივრად ჩამობრძანდა მისი თანამშემუშე ბანი მეღვი-დამოვი და მართის ექიმი ბანი ნაუმენკო, რომელიც უკველით დაწერილით გამოითხოვს და აღმოჩნდა კიდევ, რომ ნაუმენკო ხოლერის მგზავსაც მყოფობით მომკვდიარყო გიორგი მკედელი. უფროსის თანამშემუშე და ექიმმა მიიღეს ყოველივე ღონისძიება, რომ ამ სმშიარ სენს ფესვი არ გავლდა სოფლად: მოახდინეს გარდაცვალებულის სახლში „დვინფეკცია“, მიცალაბულის ლოგინი დასწავეს, სახლში მუდმივ აპკურეს საფეხზედ წყალი წამლებით და უჩრბი-გახიზნულიყენ სოფლის გარეოთახის დილით და თუ ამ ხნის განმავლობაში არ გამოაჩნდებოდათ ხოლერის ნიშნები, მაშინ შეეძლიათ ისევ შინ დაბრუნებულიყენ. ასეც მოინდობდა, მაშინვე გახიზნენ თანაგრძნობის, საიდგანაც ოთხის დღის შემდეგ დაბრუნდნენ სახლში უფეხილად. მართის ექიმმა ბანი ნაუმენკომ გულ-დაღებით მისცა ხალხს დარჩევა და დუნებოდა, რაც შეეძლებოდა სურათად ეცხოვრათ; ეზოები გაესუფთავებინათ, ემზარათ მოახრებული წყალი და სურვილით მოპირდებოდნენ ხილულობას და მწვანელებლებს შემდეგ დარჩევისა, უფროსის თანამშემუშე და ექიმი სიღნაღის წამბანდნენ. ვაქირში დასტავეს ფერმალი ბანი ვანო ნაცელიშვილი და წამლები.

ამას შემდეგ, არ გასულ ორი სათრეო, რომ დაიძახეს, ხელაათ ანტონას ბიჭი კოლა შეუხდაო. ფერმალი იმ წამსვე იქ განადა. დახედა თუ არა ავადმყოფს, გულ-მოწყვეტით სთქვა: ესეც ისეთსად სენით არის ავად, როგორითაც იყო გასწავნილი გიორგი მკედელიო. იმ წამსვე დადგენეს კაცი უფროსის თანამშემუშე და ექიმს, რომელთაც ატყობებდნენ, რომ იმ სიღნაღის სენმა ახლა სხვა სახლში იჩინა და შეიძლება საილისთვის თავი დაეფებინა და გამოგზავნილებულიყო ახალ ავადმყოფს დასათავიერებლათ; გახაზედ სოფლებიდან დაბრუნებული მართის უფროსი ბანი ნაუმენკო შეხედრდა, გამოეკითხა მიზეზი და თითონაც დაბრუნებულიყო. ასე რომ იმ დღეს თვით მართის ექიმი და უფროსი მეორედ ჩამობრძანდნენ, ნახეს ახალი ავადმყოფი, კოლა ხელაშვილი, და აღმოჩნდა, რომ ისიც ხოლერის მგზავს ნიშნებით იყო ავად. უნდა გენახოს, როგორის მამაშვილის მძრუნელობით ამღვედნენ დარჩევისა ხალხს მართის უფროსი და ექიმი. უჩრბედნენ, არ შეინებულყენ, სამაგიეროდ მიღლით ყოველივე ღონისძიება და აქვე მოესპათ სენი. ჯერ ისეც დარჩევაში იყვნენ, რომ დაიძახეს, აკლებოთ ნარეკლიანთ იფანს გულ-სუქულად და ისე გლი ხეზუნდაო. უფროსი და ექიმი გაუმტრნენ იმისყენ, მაგრამ რა იქნებოდა—სენმა გამიარგვა და ეს ორი უკანასკნელ-

ნიც იმე დამეს იმსხვერპლი. 15 ივლისს ეს ორიც მიწას მიაბარეს დილა აღრიან. ეს დღე შევიდომიანდა თავდებოდა, მაგრამ საღამოზედ, ასე გულ-სუქულად ვანშობის დროს, გაისმა ხმა, სადა ნადაშვილი უფრად ავად გახლდა. ფერმალი იმ წამსვე ნახა, შემწეობაც აღმოუჩინა, მაგრამ არამ გასტრა. ეს უკანასკნელი დაუნდობელმა სენმა იმავ დამეს გამიარგავსაშუა-სოფლი-სოფელს. მიცალაბულის 16 დილით აღრე დასაფლავეს. სამაგიეროდ დილით აღრევე მებუთე ავადმყოფი განადა. ეს გახლდათ მკვდელი ქერივი ანა ტყავისა. ფერმალი ბანი ნაცელიშვილი მაშინვე იქ განადა. მან არ დაზოგა თავისი თავი და არ მოერიდა სენს, თუმცა იმ ვიანდასკურბელი წამალი მკირეოდენი-და-ჰქონდა. როგორც-კი შეხდებო, მოუყარა ავადმყოფს, მისცა წამლები, დაუხოლოდას სახლში „დვინფეკცია“, მიცალაბულის ლოგინი დასწავეს, სახლში მუდმივ აპკურეს საფეხზედ წყალი წამლებით და უჩრბი-გახიზნულიყენ სოფლის გარეოთახის დილით და თუ ამ ხნის განმავლობაში არ გამოაჩნდებოდათ ხოლერის ნიშნები, მაშინ შეეძლიათ ისევ შინ დაბრუნებულიყენ. ასეც მოინდობდა, მაშინვე გახიზნენ თანაგრძნობის, საიდგანაც ოთხის დღის შემდეგ დაბრუნდნენ სახლში უფეხილად. მართის ექიმმა ბანი ნაუმენკომ გულ-დაღებით მისცა ხალხს დარჩევა და დუნებოდა, რაც შეეძლებოდა სურათად ეცხოვრათ; ეზოები გაესუფთავებინათ, ემზარათ მოახრებული წყალი და სურვილით მოპირდებოდნენ ხილულობას და მწვანელებლებს შემდეგ დარჩევისა, უფროსის თანამშემუშე და ექიმი სიღნაღის წამბანდნენ. ვაქირში დასტავეს ფერმალი ბანი ვანო ნაცელიშვილი და წამლები.

ამას შემდეგ, არ გასულ ორი სათრეო, რომ დაიძახეს, ხელაათ ანტონას ბიჭი კოლა შეუხდაო. ფერმალი იმ წამსვე იქ განადა. დახედა თუ არა ავადმყოფს, გულ-მოწყვეტით სთქვა: ესეც ისეთსად სენით არის ავად, როგორითაც იყო გასწავნილი გიორგი მკედელიო. იმ წამსვე დადგენეს კაცი უფროსის თანამშემუშე და ექიმს, რომელთაც ატყობებდნენ, რომ იმ სიღნაღის სენმა ახლა სხვა სახლში იჩინა და შეიძლება საილისთვის თავი დაეფებინა და გამოგზავნილებულიყო ახალ ავადმყოფს დასათავიერებლათ; გახაზედ სოფლებიდან დაბრუნებული მართის უფროსი ბანი ნაუმენკო შეხედრდა, გამოეკითხა მიზეზი და თითონაც დაბრუნებულიყო. ასე რომ იმ დღეს თვით მართის ექიმი და უფროსი მეორედ ჩამობრძანდნენ, ნახეს ახალი ავადმყოფი, კოლა ხელაშვილი, და აღმოჩნდა, რომ ისიც ხოლერის მგზავს ნიშნებით იყო ავად. უნდა გენახოს, როგორის მამაშვილის მძრუნელობით ამღვედნენ დარჩევისა ხალხს მართის უფროსი და ექიმი. უჩრბედნენ, არ შეინებულყენ, სამაგიეროდ მიღლით ყოველივე ღონისძიება და აქვე მოესპათ სენი. ჯერ ისეც დარჩევაში იყვნენ, რომ დაიძახეს, აკლებოთ ნარეკლიანთ იფანს გულ-სუქულად და ისე გლი ხეზუნდაო. უფროსი და ექიმი გაუმტრნენ იმისყენ, მაგრამ რა იქნებოდა—სენმა გამიარგვა და ეს ორი უკანასკნელ-

ნიც იმე დამეს იმსხვერპლი. 15 ივლისს ეს ორიც მიწას მიაბარეს დილა აღრიან. ეს დღე შევიდომიანდა თავდებოდა, მაგრამ საღამოზედ, ასე გულ-სუქულად ვანშობის დროს, გაისმა ხმა, სადა ნადაშვილი უფრად ავად გახლდა. ფერმალი იმ წამსვე ნახა, შემწეობაც აღმოუჩინა, მაგრამ არამ გასტრა. ეს უკანასკნელი დაუნდობელმა სენმა იმავ დამეს გამიარგავსაშუა-სოფლი-სოფელს. მიცალაბულის 16 დილით აღრე დასაფლავეს. სამაგიეროდ დილით აღრევე მებუთე ავადმყოფი განადა. ეს გახლდათ მკვდელი ქერივი ანა ტყავისა. ფერმალი ბანი ნაცელიშვილი მაშინვე იქ განადა. მან არ დაზოგა თავისი თავი და არ მოერიდა სენს, თუმცა იმ ვიანდასკურბელი წამალი მკირეოდენი-და-ჰქონდა. როგორც-კი შეხდებო, მოუყარა ავადმყოფს, მისცა წამლები, დაუხოლოდას სახლში „დვინფეკცია“, მიცალაბულის ლოგინი დასწავეს, სახლში მუდმივ აპკურეს საფეხზედ წყალი წამლებით და უჩრბი-გახიზნულიყენ სოფლის გარეოთახის დილით და თუ ამ ხნის განმავლობაში არ გამოაჩნდებოდათ ხოლერის ნიშნები, მაშინ შეეძლიათ ისევ შინ დაბრუნებულიყენ. ასეც მოინდობდა, მაშინვე გახიზნენ თანაგრძნობის, საიდგანაც ოთხის დღის შემდეგ დაბრუნდნენ სახლში უფეხილად. მართის ექიმმა ბანი ნაუმენკომ გულ-დაღებით მისცა ხალხს დარჩევა და დუნებოდა, რაც შეეძლებოდა სურათად ეცხოვრათ; ეზოები გაესუფთავებინათ, ემზარათ მოახრებული წყალი და სურვილით მოპირდებოდნენ ხილულობას და მწვანელებლებს შემდეგ დარჩევისა, უფროსის თანამშემუშე და ექიმი სიღნაღის წამბანდნენ. ვაქირში დასტავეს ფერმალი ბანი ვანო ნაცელიშვილი და წამლები.

ამას შემდეგ, არ გასულ ორი სათრეო, რომ დაიძახეს, ხელაათ ანტონას ბიჭი კოლა შეუხდაო. ფერმალი იმ წამსვე იქ განადა. დახედა თუ არა ავადმყოფს, გულ-მოწყვეტით სთქვა: ესეც ისეთსად სენით არის ავად, როგორითაც იყო გასწავნილი გიორგი მკედელიო. იმ წამსვე დადგენეს კაცი უფროსის თანამშემუშე და ექიმს, რომელთაც ატყობებდნენ, რომ იმ სიღნაღის სენმა ახლა სხვა სახლში იჩინა და შეიძლება საილისთვის თავი დაეფებინა და გამოგზავნილებულიყო ახალ ავადმყოფს დასათავიერებლათ; გახაზედ სოფლებიდან დაბრუნებული მართის უფროსი ბანი ნაუმენკო შეხედრდა, გამოეკითხა მიზეზი და თითონაც დაბრუნებულიყო. ასე რომ იმ დღეს თვით მართის ექიმი და უფროსი მეორედ ჩამობრძანდნენ, ნახეს ახალი ავადმყოფი, კოლა ხელაშვილი, და აღმოჩნდა, რომ ისიც ხოლერის მგზავს ნიშნებით იყო ავად. უნდა გენახოს, როგორის მამაშვილის მძრუნელობით ამღვედნენ დარჩევისა ხალხს მართის უფროსი და ექიმი. უჩრბედნენ, არ შეინებულყენ, სამაგიეროდ მიღლით ყოველივე ღონისძიება და აქვე მოესპათ სენი. ჯერ ისეც დარჩევაში იყვნენ, რომ დაიძახეს, აკლებოთ ნარეკლიანთ იფანს გულ-სუქულად და ისე გლი ხეზუნდაო. უფროსი და ექიმი გაუმტრნენ იმისყენ, მაგრამ რა იქნებოდა—სენმა გამიარგვა და ეს ორი უკანასკნელ-

ნიც იმე დამეს იმსხვერპლი. 15 ივლისს ეს ორიც მიწას მიაბარეს დილა აღრიან. ეს დღე შევიდომიანდა თავდებოდა, მაგრამ საღამოზედ, ასე გულ-სუქულად ვანშობის დროს, გაისმა ხმა, სადა ნადაშვილი უფრად ავად გახლდა. ფერმალი იმ წამსვე ნახა, შემწეობაც აღმოუჩინა, მაგრამ არამ გასტრა. ეს უკანასკნელი დაუნდობელმა სენმა იმავ დამეს გამიარგავსაშუა-სოფლი-სოფელს. მიცალაბულის 16 დილით აღრე დასაფლავეს. სამაგიეროდ დილით აღრევე მებუთე ავადმყოფი განადა. ეს გახლდათ მკვდელი ქერივი ანა ტყავისა. ფერმალი ბანი ნაცელიშვილი მაშინვე იქ განადა. მან არ დაზოგა თავისი თავი და არ მოერიდა სენს, თუმცა იმ ვიანდასკურბელი წამალი მკირეოდენი-და-ჰქონდა. როგორც-კი შეხდებო, მოუყარა ავადმყოფს, მისცა წამლები, დაუხოლოდას სახლში „დვინფეკცია“, მიცალაბულის ლოგინი დასწავეს, სახლში მუდმივ აპკურეს საფეხზედ წყალი წამლებით და უჩრბი-გახიზნულიყენ სოფლის გარეოთახის დილით და თუ ამ ხნის განმავლობაში არ გამოაჩნდებოდათ ხოლერის ნიშნები, მაშინ შეეძლიათ ისევ შინ დაბრუნებულიყენ. ასეც მოინდობდა, მაშინვე გახიზნენ თანაგრძნობის, საიდგანაც ოთხის დღის შემდეგ დაბრუნდნენ სახლში უფეხილად. მართის ექიმმა ბანი ნაუმენკომ გულ-დაღებით მისცა ხალხს დარჩევა და დუნებოდა, რაც შეეძლებოდა სურათად ეცხოვრათ; ეზოები გაესუფთავებინათ, ემზარათ მოახრებული წყალი და სურვილით მოპირდებოდნენ ხილულობას და მწვანელებლებს შემდეგ დარჩევისა, უფროსის თანამშემუშე და ექიმი სიღნაღის წამბანდნენ. ვაქირში დასტავეს ფერმალი ბანი ვანო ნაცელიშვილი და წამლები.

